26.4.2016
Oikeusministeriö
Kansliapäällikkö Asko Välimaa

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Valtioneuvoston selonteko (VNS 3/2016 vp) julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017−2020 oikeusministeriön hallinnonalan osalta

Vuosien 2016−2020 määrärahatilanteesta

Kuluvana vuonna oikeusministeriön hallinnonalan organisaatioiden määrärahatilanne on pääsääntöisesti hyvä. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että kuluvasta vuodesta lukien oikeuslaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle on osoitettu hallitusohjelman mukainen yhteensä 17,5 miljoonan euron vuotuinen lisärahoitus sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon.

Julkisen talouden suunnitelmassa hallinnonalan määrärahat ovat 923 miljoonaa euroa vuonna 2017 ja pienenevät 864 miljoonaan euroon vuonna 2020. Vähennys johtuu mm. nettosäästöjen kasvusta, ict-hankkeiden valmistumisesta ja turvapaikanhakijoiden oikeusturvamenojen arvioidusta pienenemisestä.

Kun vuoden 2020 määrärahatilannetta verrataan kuluvan vuoden määrärahatasoon, hallinnonalan organisaatioiden taloudellinen tilanne tiukkenee nettosäästöjen (säästöjen ja tasokorotusten summa) kasvaessa 30 miljoonalla eurolla. Tilannekuvaa kuitenkin parantaa se, että vertailuvuonna 2016 siirtyvät määrärahat kasvavat varovaisestikin arvioiden 15 miljoonalla eurolla.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintakyvyn turvaamiseksi ja vankilaverkoston ylläpitoon osoitetaan julkisen talouden suunnitelmassa lisärahoitusta yhteensä 35 miljoonaa euroa eli keskimäärin 9 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän johdosta Rikosseuraamuslaitoksen taloudellinen tilanne on koko kehyskauden vähintäänkin tyydyttävä. Sen sijaan erityisesti ulosottolaitoksen ja tuomioistuinten taloudellinen tilanne kiristyy kehyskaudella.

Toiminnan tehostamistoimenpiteet

Toimintaa sopeutetaan tiukentuvaan talouteen hallinnonalan tietojärjestelmiä kehittämällä, ulosottolaitoksen rakenneuudistuksella sekä muilla oikeudenhoidon uudistamisohjelman toimenpiteillä.

Oikeusministeriön hallinnonalalla on käynnissä viisi laajaa toimintojen uudistamishanketta ict:n avulla. Tarkoitus on tehostaa tuomioistuinten, syyttäjälaitoksen, ulosottolaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa. Lisärahoitus tietojärjestelmien kehittämiseen on yhteensä 32 miljoonaa euroa vuosina 2017−2019. Tämän lisäksi julkisen talouden suunnitelmassa on 10 miljoonan euron lisärahoitus yleisten tuomioistuinten istuntosalien varustamiseksi aineistojen sähköisen käsittelyn edellyttämällä laitteistolla.

Ulosottotoimessa on käynnissä laaja rakenneuudistushanke (URA), jolla tavoitellaan tuottavuuden ja taloudellisuuden parantamista ulosotossa vaarantamatta asianosaisten oikeusturvaa. Hankkeen arvioidaan valmistuvan vuoden 2018 loppuun mennessä.

Ulosottolaitokselle osoitetaan julkisen talouden suunnitelmassa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan yhteensä 1,3 miljoonan euron vuotuinen jatkorahoitus vuosille 2017−2019. Syyttäjälaitokselle on puolestaan jo aiemmissa julkisen talouden suunnitelmissa osoitettu 3,3 miljoonan euron pysyvä jatkorahoitus harmaan talouden torjuntaan. Sen sijaan kaikkein ruuhkautuneimpien tuomioistuinten toimintaan vuodelle 2016 osoitettu 1,5 miljoonan euron lisärahoitus ei jatku kehyskaudella.

Käräjäoikeusverkoston rakenneuudistus on osa oikeudenhoidon uudistamisohjelman kokonaisuutta. Hallituksen esitys käräjäoikeusverkoston kehittämisestä on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2016. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa käräjäoikeusverkoston rakennetta niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan varmistaa muuttuvassa toimintaympäristössä. Uudistus tulisi voimaan viimeistään vuoden 2019 alussa.

Nykyiset vankilat säilytetään Rikosseuraamuslaitoksen tasokorotuksen turvin. Myös odotettavissa oleva vankiluvun kasvu hoidetaan nykyisellä vankilakapasiteetilla. Lisämäärärahasta huolimatta Rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisia ja toiminnallisia tehostamistoimia jatketaan.

Muut toimenpiteet

Turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan lähivuosina säilyvän korkealla 10 000 hakijan tasolla. Turvapaikka-asioita käsittelevät tuomioistuimet ja julkisen oikeusavun osalta oikeusaputoimistot tehostavat asioiden käsittelyä. Eduskunnan käsiteltäväksi on lisäksi annettu hallituksen esitys (HE 32/2016 vp), jonka pääasiallisena tarkoituksena on lainsäädännön keinoin parantaa edellytyksiä näiden asioiden käsittelemiselle joutuisasti ja tehokkaasti. Turvapaikanhakijoiden ja perheenyhdistämisen asioihin oikeusministeriön hallinnonalalla kohdennetaan kehyskaudella keskimäärin 14 miljoonaa euroa vuodessa (19 milj. euroa v. 2017, 10 milj. euroa v. 2020). Kehyskauden lopulla määrärahat pienenevät alentuneen hakijamääräarvion vuoksi.